

Onderzoek therapietrouw gestart bij PsyQ

Door Marije Boonstra

Bron: Nieuwsbrief Kenniscentrum ADHD bij volwassenen, nummer 3, jaargang 9, december 2007

Een klinisch vaak waargenomen probleem in de behandeling van volwassenen met ADHD is het feit dat patiënten zelf niet altijd even goed kunnen waarnemen of het met medicatie nu daadwerkelijk beter gaat dan zonder. De omgeving van de patiënt (meestal de partner) vindt dan dat het duidelijk beter gaat, maar zelf twifelen ze. Dit is niet vreemd als je bedenkt dat mensen met ADHD door hun concentratieproblemen vaak moeite hebben met onthouden hoe het tevoren was, en met het waarnemen van verandering. Maar het is een lastig probleem, aangezien het er voor zorgt dat patiënten de behandeling met medicatie niet door zetten. Het moeten blijven innemen van medicijnen als je zelf geen verbetering waarneemt, is uiteraard een grote opgave. Dit brengt dan weer de nodige belasting met zich mee voor zowel de patiënt, als de omgeving, als voor de gezondheidszorg. Vandaar dat er gezocht wordt naar manieren om de therapietrouw te vergroten. Een belangrijke verbetering in de therapietrouw is al op gang gekomen met de introductie van langwerkende methylfenidaat (Mph) preparaten. Immers, een keer per dag innemen is veel minder belastend dan vier of vijf keer per dag. Daarnaast zou een objectieve test erg prettig zijn, waarop de patiënt zelf kan zien dat er sprake is van verbetering met medicatie.

Vanuit eerder onderzoek lijken de zogenaamde Continuous Performance Tests (CPT) hiervoor bij uitstek geschikt, omdat ze objectief en goedkoop zijn en snel en gemakkelijk zijn af te nemen. CPTs zijn computergestuurde tests voor het meten van volgehouden aandacht en inhibitie (het onderdrukken van een respons). Kenmerkend voor alle CPTs is dat gedurende een langere periode (meestal vijftien tot twintig minuten) stimuli op een computerscherm worden aangeboden waarbij een bepaalde respons vereist is. Bij een aantal stimuli (bij ongeveer 10% van het totale aantal) moet deze respons worden onderdrukt. Er verschijnen bijvoorbeeld verschillende letters achter elkaar op het computerscherm, waarbij na elke letter zo snel mogelijk op de spatiebalk gedrukt moet worden (de volgehouden aandacht component), behalve na de letter X, waarbij geen respons gegeven dient te worden (de inhibitie component).

Volgehouden aandacht en inhibitie zijn vaardigheden waarvan in onderzoek is aangetoond dat zowel kinderen als volwassenen met ADHD er moeite mee hebben. Ook zijn deze vaardigheden gerelateerd aan de klinische symptomen van de stoornis. Methylfenidaat heeft een gunstige werking op deze vaardigheden en er is een duidelijk verband tussen klinische verbetering (zoals aangegeven door de patiënt en de arts) en verbetering op een CPT met methylfenidaat.

Er is echter nog helemaal geen onderzoek naar de effecten van langwerkende methylfenidaat preparaten op de cognitieve vaardigheden (zoals gemeten met een CPT) bij volwassenen met ADHD. Bovendien zijn er verschillende vormen van CPTs verkrijgbaar op de commerciële markt, naast alle versies die door mensen zelf geprogrammeerd worden (de test staat ook bekend als het Go-NoGo paradigma, en ook de zg. Stop Signaal Taken vallen onder de CPTs). Onbekend is nog welke versie het meest geschikt zou zijn om de verbetering met medicatie objectief vast te stellen en daarmee de therapietrouw te vergroten. De commercieel verkrijgbare versies van de CPT verschillen bijvoorbeeld in het aantal stimuli dat wordt aangeboden, de duur van het

interval tussen de stimuli, het aantal stimuli waarbij een respons moet worden onderdrukt, en de duur van de totale test.

Om nu te kijken of langwerkend methylfenidaat (OROS-methylfenidaat of Concerta) ook een gunstig effect heeft op de cognitieve vaardigheden zoals gemeten met de CPT (aandacht en inhibitie) en om te kijken welke versie van de CPT het meest geschikt is om de klinische verbetering met medicatie te objectiveren voor de patiënt, zijn we bij Programma ADHD bij volwassenen van PsyQ in Den Haag deze maand gestart met een dubbel-blinde, placebo-gecontroleerde medicatietrial met OROS-Mph en twee verschillende commerciële CPTs. Het doel van de studie is om te komen tot een instrument dat in de klinische praktijk kan worden ingezet om de therapietrouw van volwassenen met ADHD te helpen vergroten.